

Advies

Vlaanderen
is sterk in cijfers

Vlaams Statistisch Programma 2025-2029

3 maart 2025

RVOS

**RAAD VOOR VLAAMSE
OPENBARE STATISTIEKEN**

rvos.secretariaat@vlaanderen.be
vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen

Aan Jo Noppe
Voorzitter CVOS
Marie-Elisabeth Belpairegebouw
Simon Bolivarlaan 17
1000 Brussel

contactpersoon

Marije Nouwen
marije.nouwen@vlaanderen.be

Brussel

3 maart 2025

Advies RVOS over het ontwerp Vlaams Statistisch Programma 2025-2029

Geachte heer Noppe

Als bijlage vindt u het advies van de Raad voor Vlaamse Openbare Statistieken (RVOS) over het ontwerp van Vlaams Statistisch Programma (VSP) 2025-2029.

Daarin drukt de RVOS zijn waardering uit voor de geleverde inspanningen om te zorgen voor een helder en ambitieus VSP 2025-2029. Het advies bevat nog enkele aanbevelingen en suggesties, met name over betrokkenheid van gebruikers, de lijst van Vlaamse Openbare Statistieken (VOS), toegang tot gedetailleerde data en statistieken en de organisatie van het netwerk Statistiek Vlaanderen.

Daarmee wil de RVOS zijn steentje bijdragen aan de verdere uitbouw van een volwaardig openbarestatistieksysteem voor Vlaanderen. De RVOS zal daarnaast de komende maanden – mee op basis het VSP 2025-2029 en het jaarprogramma – verdere invulling geven aan zijn eigen werkagenda.

Wij hopen u hiermee van dienst te zijn geweest.

Hoogachtend

Peter Van Humbeeck
Voorzitter RVOS

Samenvatting

De Raad voor Vlaamse Openbare Statistieken (RVOS) waardeert de geleverde inspanningen om te zorgen voor een helder en ambitieus ontwerp van Vlaams Statistisch Programma (VSP) 2025-2029. Dat moet toelaten om een volgende stap te zetten in de uitbouw van een volwaardig openbarestatistieksysteem voor Vlaanderen. De RVOS wil daar met dit advies graag toe bijdragen.

Het advies bevat volgende vragen en suggesties:

- Het betrekken van gebruikers bij het netwerk Statistiek Vlaanderen (SV) blijft een belangrijke opgave. De RVOS zelf zal daar blijven rond werken, maar suggereert op het vlak van gebruikersbetrokkenheid alvast een ambitieuzere formulering in het VSP 2025-2029. Bovendien zou best worden geëxpliciteerd dat er ook verwachtingen zijn ten aanzien van de entiteiten van het netwerk SV op het vlak van de organisatie van gebruikersinspraak van hun stakeholders, aanvullend aan de initiatieven van de VSA en de RVOS.
- De start van de nieuwe regeerperiode zou best maximaal worden benut om (nieuwe) parlementsleden, parlementaire medewerkers, ministers en kabinetsmedewerkers als een prioritaire gebruikersgroep te benaderen. Ook beleidsmedewerkers zouden - meer dan in het ontwerp VSP het geval is - als prioritaire doelgroep moeten worden gezien, in lijn met het RVOS-advies 'van data naar beleid'.
- Omdat het nu - met het ontwerp VSP - het moment is om bijkomende voorstellen te doen voor nieuwe te ontwikkelen of te onderzoeken Vlaams Openbare Statistieken en de gebruikersinspraak door de entiteiten van het netwerk SV zelf beperkt is geweest, heeft de RVOS zelf een rondvraag bij de leden gedaan. De bijlage bij dit advies bevat het resultaat daarvan. De RVOS vraagt dat die input nog wordt bekeken.
- De RVOS benadrukt dat er ook grote noden zijn op het vlak van betere ontsluiting en toegang tot data en statistieken. De ambities in het ontwerp VSP ter zake impliceren niet alleen bijzondere inspanningen van de VSA maar ook van de entiteiten van het netwerk om de nodige middelen, personeel en infrastructuur te kunnen voorzien.
- Om de doelstellingen en engagementen van het VSP te kunnen realiseren, zal de werking, coördinatie en organisatie van het netwerk verder worden verbeterd. De RVOS is in dat verband vragende partij voor een sterkere samenwerking tussen het CVOS en de RVOS. Daarnaast vraagt de RVOS om de wisselwerking met actoren buiten de overheid te versterken en te zorgen voor een goede afstemming met de VO-datastrategie.

Inhoud

Samenvatting.....	3
Inhoud	4
Advies	5
1 Inleiding	5
2 Algemene appreciatie	6
3 Betrokkenheid van gebruikers	6
4 Uitbreiding van de statistieken op de VSP-lijst	8
5 Toegang tot (gedetailleerde) data en statistieken	9
6 Verbetering van de organisatie van het netwerk SV	10
Bijlage	11
T1 Economie - T3 Landbouw - T8 Onderzoek, innovatie.....	11
T2 - Mobiliteit	11
T4 - Omgeving en energie	14
T 5 – Demografie	15
T6 - Onderwijs en vorming	15
T7 - Arbeid, sociale bescherming, wonen, gezondheid, zorg en welzijn, vrije tijd,	15
T9 – Overheid	17

Advies

1 Inleiding

Het Bestuursdecreet (art III.111) bepaalt dat de Vlaamse Regering periodiek het statistische programma vaststelt waarin de planning en afspraken worden vastgelegd voor de ontwikkeling, productie en verspreiding van de Vlaamse openbare statistieken. Het Coördinatiecomité voor de Vlaamse Openbare Statistieken (CVOS) is verantwoordelijk voor het opstellen en opvolgen van dat Vlaams statistisch programma (VSP). De Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA) coördineert het proces van de voorbereiding en opvolging van dat programma. Na advies van de Raad voor Vlaamse Openbare Statistieken (RVOS) wordt het aan de Vlaamse Regering voorgelegd. Die moet het VSP uiterlijk 10 maanden na haar eedaflegging goedkeuren (i.c. dus uiterlijk op 30 juli 2025).

In het Vlaams Statistisch Programma 2022-2024 is voor het eerst een meerjarenplanning uitgewerkt. Ook nu werd een statistisch programma voor meerdere jaren voorbereid (2025-2029).

Het ontwerp VSP 2025-2029 bouwt verder op het voorstel van strategische blauwdruk van het netwerk Statistiek Vlaanderen (SV) en de VSA waarover de RVOS eerder al advies uitbracht¹.

Het voorgelegde ontwerp omvat drie delen:

- een evaluatie van het VSP 2022-2024;
- een doelstellingenkader 2025-2029;
- een lijst met Vlaamse Openbare Statistieken (VOS).

Een eerste bespreking van het ontwerp VSP op de RVOS vond plaats op de plenaire RVOS-vergadering van 11 februari 2025, met de mogelijkheid voor de leden om schriftelijk aanvullende reacties voor het advies te bezorgen. Een ontwerpadvies werd voor resterende bemerkingen rondgestuurd aan de leden op 24 februari 2025. Het advies werd vervolgens via schriftelijke procedure goedgekeurd op 3 maart 2025. Op die manier kan het Voorzitterscollege (VOCO) daarvan tijdig kennis nemen met het oog op zijn vergadering van 17 maart 2025 en het CVOS op zijn vergadering van 27 maart 2025.

Hierna formuleert de RVOS zijn advies over het ontwerp VSP 2025-2029. Daarbij wordt voortgebouwd op eerdere adviezen van de RVOS. Na een algemene appreciatie volgen enkele meer specifieke vragen en bemerkingen. Een bijlage bij het advies bevat bemerkingen en vragen van RVOS-leden bij de lijst van Vlaamse Openbare Statistieken (VOS).

Volgens het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de Vlaamse openbare statistieken (art. 6 §2) geeft de VSA, in overleg met het CVOS, duiding en toelichting aan de RVOS over het gevolg dat aan het advies gegeven is.

¹ Advies van 24 november 2023 over het voorstel van strategische blauwdruk. https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1719308530/RVOS_20231124_Advies_Strategische_blauwdruk_zrbabd.pdf

2 Algemene appreciatie

De RVOS meent dat de nota met een **evaluatie van het VSP 2022-2024** een goed overzicht biedt van de gemaakte keuzes, realisaties en resterende opgaven.

De nota **doelstellingenkader 2025-2029** is helder en logisch opgebouwd rond vijf strategische doelstellingen die een volgende stap zetten in de uitbouw van een volwaardig openbare statistieksysteem voor Vlaanderen. De RVOS ondersteunt die strategische doelstellingen en waardeert in het bijzonder ook dat er rekening is gehouden met verschillende belanghebbenden en met eerdere RVOS-adviezen², onder andere op het vlak van gebruikersinspraak, thema-overschrijdende statistieken, toegang tot micro-data, een sterke VSA, enz.

De RVOS waardeert verder dat het netwerk SV en de VSA heel wat inspanningen hebben geleverd voor de opmaak van de **VSP-lijst** voor het meerjarenprogramma 2025-2029. Als alle plannen worden gerealiseerd, dan kan de VSP-lijst tegen het einde van de legislatuur van een 350-tal naar meer dan 500 worden uitgebreid.

3 Betrokkenheid van gebruikers

Voor de gebruikersinspraak over het VSP is de RVOS een belangrijk wettelijk voorzien kanaal. RVOS vertolkt met dit advies de **stem van gebruikers**, met name van de groepen gebruikers die er vertegenwoordigd zijn: de academische wereld, de socio-economische gemeenschap en het middenveld en Vlaamse en lokale overheden.

Maar de RVOS heeft ook een **tweede taak**, namelijk om er mee voor te zorgen en over te waken dat er naast het RVOS-advies ook voldoende betrokkenheid van gebruikers is, met name van andere groepen gebruikers (politici, media, studenten, brede publiek, ...), via rechtstreekse betrokkenheid in een vroege fase door de entiteiten binnen het netwerk SV zelf, en via andere kanalen dan via een RVOS-advies. Dat is de reden waarom er binnen de RVOS een werkgroep 'gebruikersinspraak' werd opgericht om daar samen met de gebruikersmanager van de VSA rond te werken.

Dat heeft geleid tot een hele reeks initiatieven van de VSA om te zorgen voor **gebruikersinspraak bij de voorbereiding van het nieuwe VSP**, volgens de drie sporen die binnen de RVOS-werkgroep gebruikersinspraak werden vooropgesteld:

- 1) in kaart brengen van gebruikersvragen via de analyse van diverse communicatie- en disseminatiekanalen (analyse van helpdeskvragen, sociale media en online consultaties van de SV-website, het doorzoeken van 'statistiekvragen' in 1700-vragen en parlementaire documenten via innovatieve methoden; inventarisatie van statistiekbehoeften in belangrijke doelstellingenkaders.
- 2) inzicht krijgen in en stimuleren van initiatieven van de entiteiten van het netwerk SV zelf op het vlak van gebruikersinspraak van hun stakeholders, aangezien dit van de entiteiten werd verwacht³.

² Zie <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/over-ons/werking#raad-voor-vlaamse-openbare-statistieken-rvos> en met name het RVOS-memorandum, het advies 'microdata', het advies 'van data naar beleid' en het advies over het voorstel van strategische blauwdruk.

³ Zie ook de evaluatienota, p. 10: "In maart 2022 werd de 'Voorstelnota gebruikersinspraak' voorgelegd aan het CVOS. Op basis van een interne CVOS-werkgroep werden de leidende principes bepaald waaraan de procedure voor gebruikersinspraak in het kader van het meerjarenprogramma 2025-2029 zou moeten voldoen. De focus van de gebruikersinspraak werd in deze nota opengetrokken naar data en statistieken en aan de

- 3) eigen initiatieven van RVOS, met - naast de adviezen over 'microdata', 'van data naar beleid' - een oplijsting van noden en suggesties bij RVOS -leden op het vlak van entiteits- of beleidsdomeinoverschrijdende statistieken (zgn. 'zomeropdracht') en drempels bij dataverzoeken.

Over het eerste spoor wordt gerapporteerd in de evaluatienota, over het derde spoor op de webpagina van de RVOS. Het tweede spoor is minder gedocumenteerd. Op basis van een beperkte rondvraag lijken slechts enkele entiteiten zelf initiatieven opgezet te hebben rond gebruikersinspraak. Bij de meeste is er geen specifieke of systematische gebruikersinspraak georganiseerd in aanloop naar het VSP.

Het benieuwt de RVOS te weten hoe de entiteiten dit zelf evalueren. De beschikbare informatie lijkt erop te wijzen dat de vrijheid die aan de netwerkpartners werd gegeven om hun eigen gebruikersinspraak te organiseren⁴ (al dan niet met de ondersteuning van de VSA) niet echt een succesvolle piste is geweest.

In elk geval blijft volgens de RVOS de operationele doelstelling OD 1.2 'we betrekken gebruikers op structurele wijze bij onze werking' een belangrijke opgave en is de zoektocht naar een efficiënt systeem van effectieve, tijdige en brede betrokkenheid van gebruikers nog niet afgelopen.

De RVOS zelf zal daar dan ook rond blijven werken (cf. werkgroep gebruikersinspraak).

Wat het **VSP 2025-2029** betreft, vraagt de RVOS

- alvast een **ambitieuze formulering** van de OD 1.2 (p. 4) en OD 5.1 (p. 11): niet enkel 'erover waken' dat de verschillende gebruikersgroepen op structurele wijze betrokken en gehoord worden, ..., maar 'initiatieven nemen om te verzekeren' dat ...".
- dat zou worden geëxpliciteerd dat er **ook een rol en verwachtingen zijn ten aanzien van de entiteiten van het netwerk SV** op het vlak van de organisatie van gebruikersinspraak van hun stakeholders (al dan niet met de ondersteuning van de VSA), aanvullend aan de initiatieven van de VSA en RVOS.
- om 'de verschillende **gebruikersgroepen** binnen het netwerk Statistiek Vlaanderen' (p. 4) nader te omschrijven: over welke gebruikersgroepen gaat het vooral? Voor welke zullen extra inspanningen gebeuren? Wat dat laatste betreft, zijn er in elk geval op korte termijn ook noden of opportuniteiten om aan de start van de nieuwe regeerperiode (nieuwe) parlementsleden, parlementaire medewerkers, ministers en kabinetsmedewerkers als een prioritaire gebruikersgroep te benaderen.
- Ook **beleidsmedewerkers** - meer dan vandaag of in het ontwerp VSP het geval is - te zien als een prioritaire doelgroep. Dit lijkt gelet op de aanbevelingen in het **RVOS-advies 'van data naar beleid'** onderbelicht in het ontwerp VSP. In dat advies heeft de RVOS een pleidooi gehouden om beleidsmedewerkers van Vlaamse en lokale overheden te zien als een belangrijke doelgroep voor het statistiek- en databeleid. Men nog meer betrekken om beleidsvragen te vertalen naar benodigde statistieken en hen ondersteunen bij het ontwikkelen van de nodige kennis en competenties kan ervoor zorgen dat het gebruik van data en statistieken voor onderbouwd beleid toeneemt en statistiekgebruikers op verschillende bestuursniveaus de juiste toegang, ondersteuning en advies krijgen tot cijfers,

netwerkpartners werd de vrijheid gegeven om hun eigen gebruikersinspraak te organiseren (al dan niet met de ondersteuning van de VSA)."

⁴ Als alternatief voor de vroegere themagroepen die op niveau van de VSA werden georganiseerd, zie daarover bv. het rapport 'Stakeholders Statistiek Vlaanderen' uit 2021.

statistieken en resultaten van wetenschappelijk onderzoek. Het advies bevat daarom een aantal voorstellen aan de VSA en het netwerk SV om het gebruik van cijfers, statistieken en onderzoek te faciliteren binnen de Vlaamse overheid.

4 Uitbreiding van de statistieken op de VSP-lijst

Een groot deel van de inspanningen voor de opmaak en uitvoering van het VSP 2025-2029 betreft het ontwikkelen of onderzoeken van **nieuwe VOS**. Daar is inderdaad nood aan, want belangrijke datasets ontbreken nog die relevant en nodig zijn bij de uitwerking, uitvoering, opvolging of evaluatie van het Vlaamse beleid. De RVOS waardeert dan ook sterk de inspanningen die daartoe zijn gebeurd en de initiatieven die gepland worden om een uitbreiding van de VSP-lijst te faciliteren door bestaande praktische drempels te herbekijken.

Die oefening om statistieken op de VOS-lijst te zetten (of te schrappen) zal **regelmatig** moeten gebeuren omdat niet alle vragen tegelijk gehonoreerd kunnen worden en de inzichten en beleidsuitdagingen evolueren. Dat gebeurt grondig elke 5 jaar naar aanleiding van een nieuw VSP, maar ook jaarlijks via een nog uit te werken procedure. De RVOS vindt het belangrijk dat deze **flexibiliteit** wordt ingebouwd, zonder dat die de voordelen van een langere termijnplanning in het gedrang mag brengen. De jaarlijkse actualisering blijft daarom best beperkt tot belangrijke dringende behoeften of eventuele makkelijk op te vullen hiaten of opportuniteiten.

Daarnaast zal er via de jaarlijkse actualisering ook aandacht zijn voor de opname van **entiteits-, beleidsdomein- of bestuursniveau-overschrijdende statistieken**. De wenselijkheid daarvan wordt breed aangevoeld (heel wat belangrijke maatschappelijke uitdagingen zijn meerlagig en complex en vragen om data en statistieken rond thema's die twee of meer entiteiten, beleidsdomeinen en/of bestuursniveaus doorkruisen, zie voor bijkomende voorbeelden ook de bijlage bij dit advies). Maar de ontwikkeling ervan is complexer. De RVOS verwelkomt dat zijn voorstel wordt opgepikt om te werken met een concreet proefproject (om vervolgens jaarlijks 2 tot 3 projecten op te starten).

Omdat het met het VSP nu het moment is om nog bijkomende voorstellen te doen en de gebruikersinspraak door de entiteiten van het netwerk SV zelf beperkt is geweest (cf. supra), heeft de **RVOS zelf een rondvraag** bij de leden gedaan. De bijlage bij dit advies bevat een lijst van bijkomende of te onderzoeken nieuwe statistieken die RVOS-leden nodig of wenselijk achten om goed onderbouwde beleidsbeslissingen te kunnen nemen, maatschappelijke ontwikkelingen op te volgen en de impact van beleidsmaatregelen te evalueren.

De RVOS beseft dat het gaat om een vrij uitgebreide lijst waardoor zeker niet alle vragen op dit moment meegenomen kunnen worden in de VOS-lijst voor het VSP 2025-2029. Niettemin vraagt de RVOS dat de lijst grondig wordt bekeken en dat in de **afweging** om ze al dan niet mee te nemen in het VSP 2025-2029 ook de reeds voorgestelde VOS worden betrokken. Met andere woorden: de beschikbare capaciteit en middelen wordt best ingezet voor VOS die beleidsmatig het meest relevant zijn, en in een aantal gevallen zou dat kunnen betekenen dat één of meer voorstellen uit de lijst in bijlage een hogere prioriteit krijgen dan de reeds door het CVOS voorgestelde VOS.

5 Toegang tot (gedetailleerde) data en statistieken

De RVOS wenst te benadrukken dat er ook grote noden zijn op het vlak van **betere ontsluiting en toegang tot data en statistieken**. De inspanningen rond de VSP-lijst en de bijlage in dit advies met bijkomende voorstellen mogen niet de indruk wekken dat daar de (enige) klemtoon moet op liggen.

Voor heel wat gebruikers en ook vanuit de academische hoek is er ook en vooral een blijvende vraag naar:

- hoge kwaliteit (standaarden, kwaliteitslabel, kwaliteitsmonitoring),
- betere vindbaarheid (netwerksite, publicatiehub, datavindplaats),
- duiding (metadata, betrouwbaarheid),
- ontsluiting (webplatform, open data, interactief, minder vertraging),
- toegankelijkheid (aanvraagprocedures, remote access, safe room, remote execution, PUF-SUF),
- datadeling (dataplatvormen),
- micro data (zo gedetailleerd mogelijk, maximale toegang, duidelijke informatie over data, neutrale toegang tot data, eenvoudige toegang tot data, standaardisatie van data),
- koppeling van data (TTP, minimumstandaarden rond technische platformen),
- kruising van data (zie bijlage voor voorbeelden),
- samenwerking (krachtenbundeling, samenwerkingsprojecten, ook met het federale niveau⁵ en met academische partners en private spelers),
- toepassing van nieuwe methoden (datascience, machine learning, artificiële intelligentie).

Dit komt allemaal aan bod in het ontwerp VSP 2025-2029. Daarmee is de werkagenda erg goed gevuld. Via het jaarlijkse werkprogramma zullen **prioriteiten** moeten worden gelegd. De RVOS verwelkomt dat hij daarbij betrokken zal worden.

In elk geval herhaalt de RVOS dat de uitvoering van de ambities impliceert dat niet alleen de VSA verder wordt uitgebouwd als motor van het netwerk SV (SD 4) maar ook de entiteiten van het netwerk de nodige **middelen, personeel en infrastructuur** zullen moeten vrijmaken en een performante interne organisatiestructuur zullen moeten opzetten.

De RVOS ondersteunt dat de VSA dit ook zal benadrukken in gesprekken met leidinggevenden van entiteiten (bilateraal en in VOCO.) en met het politieke niveau. De uitdaging van middelen en capaciteit moet op tafel worden gelegd, o.a. door het expliciteren van wat de statistiekfunctie binnen entiteiten inhoudt en op te nemen in functieomschrijvingen en takenpakketten. De VSA heeft daarnaast ook een rol om **werk van de entiteiten uit handen te nemen**, door samen met de entiteiten projecten of opdrachten op te nemen of te organiseren of de dienstverlening aan entiteiten en gebruikers verder uit te bouwen rond bv. delen van data, koppelen van data, TTP-rol, ...

⁵ Erg positief is alvast dat in het federale regeerakkoord wordt aangekondigd dat men zal zorgen voor een vlotte en kosteloze terbeschikkingstelling van gegevens uit het rijksregister en de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ) binnen de overheid en over de beleidsniveaus heen. De verschillende beleidsniveaus zullen hiervoor gebruik kunnen maken van hun eigen dienstenintegratoren, die zelf verantwoordelijk zijn om de toegang te bepalen en te verantwoorden. De modaliteiten van de wederzijdse gegevensuitwisseling, met inbegrip van een maximale doorlooptermijn van de aanvraag, afspraken over de authentieke gegevensbron, uniforme toetsing van de GDPR-beginselen, bewaartermijnen, etc. worden onderling afgesproken en, waar nodig, wordt de betreffende wetgeving aangepast en worden de afspraken voor de facilitering van de gegevensmeldingen over de beleidsniveaus heen in een alomvattend samenwerkingsakkoord bepaald, afgestemd op de noden van iedere deelstaat.

6 Verbetering van de organisatie van het netwerk SV

Om de doelstellingen en engagementen van het VSP te kunnen realiseren, zal de **werking, coördinatie en organisatie van het netwerk** geëvalueerd worden om verdere stappen te zetten in de verbetering van de organisatie van het netwerk SV en in de uitbouw van het netwerk als lerend en samenwerkend netwerk.

Volgens het ontwerp VSP zal worden gestart met een **evaluatie van de werking van het CVOS**. Het doelstellingenkader somt een aantal aspecten op die daarbij zullen worden bekeken (p. 9). Wat daarin ontbreekt volgens de RVOS is de **samenwerking tussen CVOS en RVOS**. Een evaluatie door de leden van de werking van RVOS in het voorbije jaar wees uit dat de informatiedoorstroming en wisselwerking tussen RVOS en CVOS een belangrijk verbeterpunt is. Meerdere RVOS-leden zijn vragende partij voor nauwere samenwerking om krachten te bundelen en overlap te vermijden. Gebruikers en producenten vormen groepen met eigen noden en een eigen dynamiek. Voor die eigenheid moet er ruimte blijven, maar de afstand tussen RVOS en CVOS is nu te groot. De RVOS vraagt om dit verder te bekijken en mee op te nemen als onderdeel van een ‘verbeterde organisatie’. Concreet wordt gedacht aan

- verbeterde mechanismen voor informatiedoorstroming en terugkoppeling;
- periodieke gezamenlijke (deel)vergaderingen zodat rechtstreekse dialoog en overleg mogelijk zijn;
- samenwerking rond specifieke, concrete kortlopende projecten, datavragen of dataproblemen;
- betrokkenheid bij en open stellen van initiatieven rond kennisontwikkeling en kennisdeling voor RVOS-leden.

Daarnaast moedigt de RVOS het netwerk SV aan om de **wisselwerking met actoren buiten de overheid te versterken**. Actoren buiten de overheid beschikken vaak over veel data die ook voor publieke doeleinden erg relevant zijn en soms sneller en accurater een zicht kunnen bieden dan de gangbare overheidsdatabanken en openbare statistieken. Het gaat dan zowel om big data als data bij private bedrijven, intermediären en semipublieke dienstverleners zoals banken, mutualiteiten, uitbetalingsinstanties, energieleveranciers, telecomoperatoren enz. Omgekeerd beschikken overheden over heel wat data die erg nuttig zijn voor zgn. secundair gebruik voor wetenschappelijk onderzoek, innovatie en nieuwe commerciële producten en diensten. O.a. de Europese Data Act en de European Health Data Space (EHDS) moedigen de uitwisseling en het hergebruik van zulke data aan. De RVOS meent dat de VSA en het netwerk SV een belangrijke rol kan spelen in het versterken van die wisselwerking en het verspreiden van goede voorbeelden en praktijken binnen en buiten de overheid. Daarnaast zijn er buiten de overheid in diverse sectoren veel kennis en toepassingen ontwikkeld om bepaalde technische uitdagingen (zoals opslag in een cloud-omgeving, API, interoperabiliteit) te ondersteunen. De VSA en Digitaal Vlaanderen (DV) zouden een belangrijke rol moeten spelen om zulke samenwerkingen op te zetten voor verdere uitbouw van infrastructuur voor statistiekprojecten.

Verder verwelkomt de RVOS dat er in het ontwerp VSP – zoals gevraagd in eerdere adviezen – aandacht is voor de wisselwerking met de **VO-datastrategie** zodat beide mekaar versterken. Digitaal Vlaanderen (DV) en de VSA werken momenteel samen aan op het opstellen en opvolgen van een nieuwe algemene datastrategie 2.0 voor de Vlaamse Overheid. De RVOS wil daar graag toe bijdragen en zal daarover advies uitbrengen.

Bijlage

Deze bijlage bevat bemerkingen van RVOS-leden bij de in het ontwerp VSP voorgestelde statistieken en vragen naar bijkomende of te onderzoeken Vlaamse Openbare Statistieken (VOS). De RVOS fungeert hier als **doorgeefluik** en heeft **geen controle of selectie** gedaan van de ontvangen inzendingen.

Zoals in het advies aangegeven, beseft de RVOS dat het een vrij uitgebreide lijst is waardoor zeker niet alle vragen op dit moment meegenomen kunnen worden in de VOS-lijst voor het VSP 2025-2029. Niettemin vraagt de RVOS dat de lijst wordt bekeken om te beslissen wat nu, later of niet wordt meegenomen in de planning.

T1 Economie - T3 Landbouw - T8 Onderzoek, innovatie

Bemerkingen bij de voorgestelde VSP-lijst

- Start-ups: Interessante indicator; meerwaarde om het in een lijst op te nemen met duidelijke/gevalideerde definitie. De bron lijkt inderdaad een knelpunt: is er hier al zicht op? Bv, om het ook thematisch af te bakenen? (bv tech sector). Vanuit eerder onderzoek is geweten dit vanuit bottom-up lijsten kan gebeuren (specifiek voor tech start ups), maar dit lijkt weinig reproduceerbaar, met risico op onderrapportering. Wat met bv snel groeiende ondernemingen (vanuit WEWIS)?
- Online deeleconomie: Ook hier is er een meerwaarde om een duidelijke/gevalideerde definitie te presenteren. Wordt de link gelegd met de studie rond freelancers van SERV? Daarin wordt ook de Statbel als bron gebruikt.

Ontbrekende statistieken

- Statistieken over de invoer- en uitvoerafhankelijkheid van België / Vlaanderen ten aanzien van specifieke landen voor de momenteel 34 kritieke grondstoffen. Dit moet mogelijk zijn op basis van de achtcijferige CN-code (in de COMEXT databank van Eurostat)
- Overheidssteun per economische sector (subsidieregister bevat geen sectordata)
- Toekenning O&O&I steun naar sector en type organisatie. Nu zeer weinig over terug te vinden.
- Nood aan inzicht in federale fiscale aftrekken voor onderzoek en ontwikkeling. Laatste beschikbare gegevens bij BELSPO dateren van 2019/2020.
- Vleesconsumptie

T2 - Mobiliteit

Bemerkingen bij de voorgestelde VSP-lijst

Werkgelegenheid luchthavens

- De methode van de NBB is inderdaad superieur (alle luchthavens, vaak vanuit ondernemingslijsten); met ook duidelijke de link naar toegevoegde waarde. Ook de indirecte tewerkstelling wordt op een uniforme manier voor alle luchthavens berekend. Er zijn hier namelijk wat opties mogelijk (top down, via kengetallen; bottom-up, o.b.v. sectoren/ondernemingen...). Maar de NBB zou dit thema minder/niet meer opvolgen. Is deze indicator dan nog realistisch?

Voertuigkilometer

- De meetmethode is in 2022 sterk gewijzigd (in functie van het halen van een doelstelling?). Dit zorgt ervoor dat de evolutie van het aantal voertuigkilometer sinds 2021 niet meer opgevolgd kan worden (cf. doelstelling VEKP 2020-2030). Volgens de nieuwe meetmethode is het aantal voertuigkilometer veel

lager.

'Door een wijziging in de meetmethode zijn de cijfers vanaf 2021 niet meer te vergelijken met cijfers van voorgaande jaren'. Het [VEKP](#) stelt nochtans dat er in 2030 geen toename van het aantal voertuigkilometers is t.o.v. 2015, deze doelstelling is niet meer meetbaar. Voor een historisch overzicht: <https://www.duurzame-mobiliteit.be/nieuws/afgelegde-gemotoriseerde-kilometers-kanarie> In 2023 werd er nog 55,6 mrd kilometer afgelegd (tov meer dan 60 mrd kilometer in de periode 2016-2019). <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/mobiliteit/voertuigkilometer>

- Sinds 2021 wordt de voertuigcategorie N1 lichte bedrijfswagens niet meer apart gemeten, wat ertoe leidt dat de effecten van camionettisering niet meer opgevolgd kunnen worden (in de jaren voor 2021 was er een significante stijging van deze voertuigcategorie). Gezien het belang en de vastgestelde trends is het een meerwaarde de kilometers van lichte vrachtwagens op te nemen.
- In de metadata van deze datareeks is opgenomen dat ze beschikbaar zijn voor personenwagens en voor zwaar vrachtverkeer. Maar enkel het totaal cijfer wordt gepubliceerd. Om beleidsmatig bruikbaar te zijn, is een opsplitsing nodig tussen auto's, bestelwagens, vrachtwagens ... en eveneens gedifferentieerd naar locatie (snelweg, gewestweg, gemeenteweg).
- Deze cijfers zijn op basis van een verkeersmodel, terwijl voor vrachtwagens +3,5 ton er exacte informatie voorhanden is via Viapass (kilometerheffing vrachtwagens).

Tonkilometer voor vrachtwagens en tonkilometer goederenvervoer per spoor

Beide datareeksen zijn zeer relevant voor het beleid, maar ze kampen met dezelfde issues:

- De datareeksen zijn niet up-to-date. De meest recente cijfers voor vrachtwagens dateren van 2017 en voor het spoor dateren ze uit 2016. Het is moeilijk te aanvaarden dat deze datareeksen als "bestaande" reeksen worden gecatalogeerd.
- De cijfers zijn niet beschikbaar voor de gewesten, maar zijn gebaseerd op trendlijnen uit het verleden toen de gewestelijke verdeling nog wel beschikbaar was. De toenmalige verdeling wordt aangehouden. Hierdoor worden de datareeksen met het jaar minder betrouwbaar.
- De verantwoordelijke voor de dataverzameling is de federale overheid. Voorstel om dit op te nemen bij nieuwe VOS om een nieuwe datareeks op te bouwen, gezien het belang van het opvolgen van het mobiliteitsbeleid.

Salariswagens

- Worden hier de bedrijfswagens bedoeld? Het is onduidelijk hoe het onderscheid tussen salariswagens en bedrijfswagens gemaakt wordt (als dit al gemaakt kan worden). Zie ook: <https://journals.openedition.org/brussels/1541?lang=nl#tocto1n3>

Deelmobiliteit

- Gebruik (aantal ritten) is een interessantere statistiek dan aanbod (aantal voertuigen) of gebruikers (aantal abonnees):
 - Steden en gemeenten betalen vaak voor (een gedeelte van) abonnementen van inwoners, zonder dat deze vaak gebruikt worden.
 - Nieuwe aanbieders (vooral deelsteps) proberen een marktaandeel uit te bouwen door een groot aanbod te brengen, zonder dat het gebruik er al is (getuige het aantal spelers deelsteps en free floating autodelen dat na korte tijd weer verdween).
- De aanbieders beschikken over deze cijfers, maar geven die niet graag vrij (concurrentie). Vrijgeven van dergelijke kan onderdeel worden van vergunning (zie ook contracten in het kader van vervoer op maat).

- Autodelen.net (binnenkort Way to Go) publiceert binnenkort heel wat cijfers rond autodelen, fietsdelen en deelsteps. Webinar op 20/02/25: <https://www.autodelen.net/nl/kalender/webinar-het-complete-deelmobiliteitsrapport/>

Fietskilometers

- Op basis van punctuele tellingen (palen) en bevraging (Onderzoek Verplaatsingsgedrag) zijn gegevens over aantal kilometer niet echt betrouwbaar.
- Inzetten op een breed netwerk van tellingen (lussen, palen) en dit uitbreiden, kan wel een indicatie geven over het evolutie van het fietsgebruik in een regio. Dat is zeker het geval als ingezet wordt op cordontellingen (bv. alle/de voornaamste kruispunten met een stadsring, zoals bv. het Gents Milieu Frond jaarlijks doet in Gent).

Afgelegde afstand van Belgische voertuigen

- Statbel gaat deze oude datareeks terug nieuw leven inblazen. Het zou beter zijn om te opteren voor een datareeks “afstand in België afgelegd door voertuigen van alle nationaliteiten”. Deze datareeks is veel moeilijker te verzamelen, maar wel relevanter voor beleid. In het verleden was de datareeks “afgelegde afstand van Belgische voertuigen” niet bruikbaar omdat Belgen graag met de auto op vakantie gaan en alle ritten naar Zuid-Frankrijk, Italië, Spanje ... de cijfers onbetrouwbaar maken. Het werk zal niet door de Vlaamse overheid moeten gebeuren, maar deze datareeks is niet zinvol.

Goederenvervoer per spoor

- Positief dat hier actie wordt ondernomen om data te verzamelen. De focus ligt echter op ton en treinkilometer. Data die nog nooit ter beschikking zijn geweest. Het zou een beter idee zijn om de datareeks van de tonkm proberen te updaten. Tonkm-gegevens zijn interessant voor beleid, ton en treinkilometer zijn gewoon bijkomende datareeksen. Het goederenvervoer over het spoor gaat in België ofwel over zeer korte afstand (bv. in een haven), ofwel over zeer grote afstand (naar het buitenland). Uit een aantal treinkilometer kunnen daarom geen beleidsmatige conclusies en conclusies over mobiliteit getrokken worden.

Extra toe te voegen: voertuigkilometer

- Zie de opmerkingen over voertuigkilometer supra. Beter om een betere methodiek te zoeken voor het verzamelen van data dan te werken met modelresultaten, terwijl er tellingen beschikbaar zijn.

Ontbrekende statistieken

Werkgelegenheid luchthavens

‘Werkgelegenheid luchthavens’ staat in de VOS-lijst (evolutie van de directe en indirecte werkgelegenheid gelinkt aan de Vlaamse luchthavens): wat met (zee)havens? NBB volgt dit – in tegenstelling tot ‘werkgelegenheid luchthavens’ momenteel nog wel op. Kan deze indicator erbij genomen worden?

Vervoerregio's

Het “Doelstellingenkader 2025-2029” stelt als eerste strategische doelstelling om de scope van de werking te verbreden. Het is de ambitie om ‘meer aandacht te hebben voor entiteits-, beleidsdomein- en bestuursniveau-overschrijdende statistieken’.

In het doelstellingenkader en de lijsten met ‘nieuwe VOS’ en ‘(nieuwe) VOS met studiewerk’ ontbreekt echter de ambitie om ook statistieken vorm te geven op vervoerregionaal niveau. Zowel voor Vlaamse beleidsmakers als alle stakeholders die in een vervoerregio zetelen is het belangrijk dat zij – o.b.v. vervoerregionale openbare statistieken – gefundeerde keuzes kunnen maken.

Ook in andere beleidsdomeinen zet de trend naar ‘regiowerking’ zich verder. Daarbij worden de vervoerregio's vaak als voorbeeld gebruikt. Deze trend en ambitie ontbreekt in de documenten.

Mobiliteitsarmoede

Het '[MORA-advies mobiliteitsarmoede](#)' stelt dat mobiliteitsarmoede vandaag niet holistisch en systematisch wordt gemonitord. Noch het OVG, noch het Dashboard MOMO enz. brengen mobiliteitsarmoede vandaag voldoende in kaart. Ook in de VOS-documenten - zowel bij de bestaande, de nieuwe als de te bestuderen Vlaamse openbare statistieken - ontbreekt de ambitie om mobiliteitsarmoede in kaart te brengen. Een aantal statistieken zijn vandaag echter wel beschikbaar en kunnen deels inzicht geven in de problematiek: bv. het aantal toegankelijke bussen en trams (via De Lijn), het aantal toegankelijke haltes (via De Lijn), koppeling tussen inkomen/gezinsbudget en modi (via OVG/dep. MOW), enz.

Hoppinpunten

Aansluitend bij vorige twee onderdelen, zijn de data rond de installatie en het beheer van Hoppinpunten ronduit dramatisch. Er is geen enkele externe controle mogelijk op het aantal geïnstalleerde Hoppinpunten, hetzij door AWW, hetzij door de gemeenten. Het is dus zeer moeilijk om de verantwoordelijke beleidsniveaus/actoren ter verantwoording te roepen.

Kwantiteit versus kwaliteit

Zowel in de bestaande, de nieuwe als de te onderzoeken statistieken wordt vooral gekeken naar kwantitatieve statistieken (bv. aantal gereden km per modi, aantal aangelegde infrastructuur (bv. fietssnelwegen, ...), enz.

Wat ontbreekt zijn statistieken die een inzicht geven in de kwaliteit van het mobiliteitssysteem. Enkele beperkte voorbeelden: het aantal fietspaden dat conform is aan het Vademecum Fietsvoorzieningen, het aantal gebruikers van De Lijn dat tevreden is, het percentage van de vloot van De Lijn die voor alle gebruikers toegankelijk is, kunstwerken en infrastructuur die in goede staat zijn enz....

Verkeersveiligheid

Op het vlak van verkeersveiligheid blijft het bij het oude, namelijk de relatief vlakke dataverzameling op basis van ongevalgegevens: hoeveel (zwaar)gewonden, hoe veel dodelijke slachtoffers en welke modi betrokken waren bij een ongeval (data bestaan, maar staan niet in de lijst van VSP).

Om een gedegen en toegepast verkeersveiligheidsbeleid te voeren zijn ook locatiedata, weerdata en tijdstippen van ongevallen van groot belang. Deze data bestaan sowieso, maar het opvragen, verzamelen en weergeven van deze data zou systematischer moeten gebeuren. Op deze manier kunnen lokale besturen werken aan fundamentele veiligheidsoplossingen, maar kunnen externe actoren ook controle uitoefenen op de realisatie of niet-realisatie van verkeersveilige infrastructuur.

T4 - Omgeving en energie

Bemerkingen bij de voorgestelde VSP-lijst

- Milieu en natuur: de huidige website Statistiek Vlaanderen bevat bij Milieu en Natuur een ellselange lijst van zeer diverse statistieken. Het zou goed zijn om die wat te clusteren per thema: afval, water, klimaatverandering, natuur/biodiversiteit enz.
- Werk maken van indicator rond gemiddelde prijzen voor elektriciteit en gas (naast bestaande indicator rond nieuwe contracten) zeker behouden.
- Leegstaande bedrijfsgebouwen worden gemonitord, leegstaande woningen nog niet. Goed dat dit voortaan ook zal meegenomen worden.

Ontbrekende statistieken

- Gegevens over waterkwaliteit: enkel biologische kwaliteit? Niet fysico-chemisch? <https://vmm.vlaanderen.be/feiten-cijfers/water/kwaliteit-waterlopen/fysisch-chemische-toestand>. Beide zijn relevant voor het halen van de 'goede toestand'.
- Zuiveringsgraad: waarom niet ook rioleringsgraad? <https://vmm.vlaanderen.be/feiten-cijfers/water/riolering-en-waterzuivering/indicator-zuiveringsgraad>

- Circulaire economie: slechts één statistiek “bezoldigde tewerkstelling in de circulaire bedrijfstakken” (bij Economie). De CE-monitor bevat ook relevante info vb. over circulariteitsgraad <https://cemonitor.be/indicator/circulariteit/r-strategieen/circulariteitsgraad-van-het-materiaalgebruik-cmur/> nu wordt enkel DMC en RMC opgenomen (codes 505 en 506). Quid gebruik van kritische materialen? Link met grondstoffen(on)afhankelijkheid. Er wordt wel een nieuwe indicator (alternatieve) minerale grondstoffen toegevoegd.
- Er is geen statistiek voor de renovatiegraad of energierenovaties (enkel voor renovatievergunningen, maar dat is slechts klein deel van de renovaties, gezien er ook veel niet-vergunde renovaties zijn)
- Energiestatistieken rond energiezekerheid
- Statistieken over spanningsproblemen op netten (nu alleen onderbrekingen; maar kwaliteit van dienst wordt belangrijk), tijd voor het verkrijgen van een netaansluiting en netversterking; aantal wachtenden en hun vermogen
- Statistieken energiecontracten (vast, variabel, dynamisch)
- Stuurbare energieverbruiken/flexibiliteit
- Gekruiste data: bv. energieverbruik, broeikasgasemissies per inkomensdeciël (sociaal-economisch relevanter)

T 5 – Demografie

pm

T6 - Onderwijs en vorming

pm

T7 - Arbeid, sociale bescherming, wonen, gezondheid, zorg en welzijn, vrije tijd, ...

Bemerkingen bij de voorgestelde VSP-lijst

- Naast meer aandacht voor statistieken voor thema's op het snijpunt tussen twee of meer beleidsdomeinen is het ook vaak belangrijk is om bepaalde kruisingen te maken (bv. nationaliteit/herkomst en geslacht en soms combinatie van beide). Die gegevens zijn soms wel voorhanden, maar worden niet systematisch gebruikt terwijl ze wel van belang zijn. Bv. arbeidsmarktstatistieken (T7.3 - werkzaamheidsgraad ed.), allerlei statistieken inzake demografie (T5 - internationale migratie, huishoudtypes, ...), maar ook sportparticipatie (T7.3), vertrouwen in de overheid (T9)
- Daarnaast is dezelfde opdeling naar nationaliteit/herkomst belangrijk maar worden de nodige gegevens daarvoor niet verzameld (of toch niet systematisch?) bij T6 Onderwijs & Vorming – personeelsleden Vlaamse onderwijs, T9 Overheid – personeel lokale besturen en vroegtijdig schoolverlaten (T134, T135 – in plaats van gezinstaal).
- Gegevens uit EAK en administratieve databanken wijken soms erg af. Dat is bijvoorbeeld het geval bij vroegtijdig schoolverlaten op basis van EAK en administratieve databanken (zelfs tegengestelde trend). (T134, T135). Is het dan niet logischer om de naam van de statistiek aan te passen want het gaat om andere zaken die worden gemeten? Want nu is het erg verwarrend.
- ‘Doorstroom tussen sociale bescherming en arbeid’: voorgestelde bron is puur federaal (op basis van KSZ)

- Dienstenchequesvraag om verder uit te breiden, o.a. uren per gebruiker – gemiddelde én mediaan/decielen. Doel moet zijn om naast aantal gebruikers en gepresteerde uren ook de doelgroep beter in beeld te brengen. Hiervoor zijn nog andere variabelen beschikbaar (achtergrond, leeftijd...)
- Toevoeging “investeringen gezondheid, zorg en welzijn” – bestaat dit ook voor andere domeinen? Zo nee, wat is de reden om dit toe te voegen? De ‘netto’ investeringen gebruiken?– dus incl. besparingen en niet/onder-indexeringen?
- Jeugdzorg: bepaalde data zijn ook beschikbaar bij Onderwijs en Vorming, nood aan data-koppelingen.
- Huurinventaris: goed om dit (eindelijk) mee te nemen

Ontbrekende statistieken

- Aantal langdurig zieken
- Statistieken over het aantal freelancers dat actief is op de Vlaamse arbeidsmarkt. Discussies over de omvang van het fenomeen en de noodzaak om te sturen in het arbeidsmarktbeleid zouden hiermee ondersteund kunnen worden. Het is hierbij uiteraard belangrijk om voorafgaand deze groep precies af te bakenen in een duidelijke definitie (nieuwe VOS met studiewerk? In SERV-rapporten wordt een aanzet gegeven).
- Meer in ruimere zin worden vele nieuwe vormen van werk (bv platformwerk etc) onvoldoende gecapteerd in de huidige statistieken.
- Woningvoorraad: goed zicht op globaal aantal per gemeente en per typologie. Locatie (bereikbaarheid basisvoorzieningen) ontbreekt. Meer info nodig over woningen zonder gedomicilieerden (2de verblijven, AirBnB, studentenhuisvesting, ...)
- Onbebouwde percelen: link met “stolp” ontbreekt, idem ‘locatie’
- Planbaten wordt meegenomen, quid met planschade?
- Woonkwaliteit en gezondheid: binnenkwaliteit (ontbreekt), “nabijheid wijkgroen” opgenomen bij milieu en natuur, ...
- Wonen en werk: afstand woon/werk, afstand knooppunten ...
- Suikerconsumptie (preventief gezondheidsbeleid)
- Milieu en gezondheid: verloren gezonde levensjaren, doden door hittestress, enz.
- Statistieken tijdsbesteding van de Vlaming: werk, schermtijd, verplaatsingstijd, zorgtijd
- Toekenningen individueel maatwerk – met sociaaleconomische kenmerken ‘ontvanger’ IMW
- Aantal VTE per bewoner in woonzorgcentra, opgedeeld naar de drie sectoren (publiek, non profit privé, for profit privé)

T9 – Overheid

Bemerkingen bij de voorgestelde VSP-lijst

- (Bestaande VOS, ID 278) Betere visualisatie en fijnmazigheid van het aantal klachten. Zie https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SERV_20240507_Publieke%20dienstverlening_RA_P.pdf#page=249

Ontbrekende statistieken

- Totaal (semi) publieke infrastructuurinvesteringen (en hun opdeling naar soort: energienetten, water, mobiliteit, publieke gebouwen, ...): sommige afzonderlijke infrastructuurinvesteringen zijn opgenomen (bv. lokale besturen, maar geen coherent geheel).
- Statistiek over aanbod op de hoofd e-loketten (aangesloten instanties en processen) en het gebruik van de hoofd e-loketten (aantal gebruikers, incl. mandaten). Statistiek over aanbod op de eBox (aangesloten instanties en processen) Zie https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SERV_20240507_Publieke%20dienstverlening_RA_P.pdf#page=215
- De Flashbarometer over wat het vertrouwen in de overheid kan verhogen, zou interessant zijn (voor de SV-bevraging). Zie https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SERV_20240507_Publieke%20dienstverlening_RA_P.pdf#page=228